

Internetconsultatie Participatiewet in Balans

Aanvulling op de inbreng

De Participatiewet kan inderdaad socialer en rechtvaardiger. De Landelijke Cliëntenraad heeft daartoe reeds een voorzet gegeven, met het '**Manifest voor echte bijstand**' (januari 2022), en er zijn tal van onderzoeken die aantonen hoe het anders en beter kan. De belangrijkste term die ik daarbij steeds opnieuw tegenkom is: '**positieve aandacht**' (zie ook het tijdschrift '*Sociale Vraagstukken*' van winter 2017). Dát is een methode die ik kan onderbouwen uit mijn jarenlange werkervaring met de bijstandswet (en de WMO), alsmede vanuit mijn eigen ervaringen als bijstandsontvanger vanuit de mislukte participatiewet. Bovendien is dit – geheel in lijn met de ideeën van Marga Klompé – bovendien filosofisch te onderbouwen.

Werkervaring en ervaringskennis:

Na mijn studie politieke wetenschappen (specialisaties: openbare financiën en verzorgingsstaat) en een intensieve HBO-opleiding 'sociale dienstverlening' heb ik twee jaar gewerkt bij de Sociale Dienst van Amsterdam. Tijdens de uitvoering van de bijstandswet ontmoette ik daklozen, drugsverslaafden, mensen met psychische problematiek, kunstenaars, pas afgestudeerden, alleenstaande moeders, zwerfjongeren en queer mensen zoals 'Levend Kunstwerk Fabiola' (Peter Alexander van Linden, 1946-2013).

Daarna heb ik ongeveer twee jaar gewerkt bij het Ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid (beleidsmedewerker Wet inkomstenvoorziening kunstenaars), om daarna weer via bureaus en detachingsbedrijven aan het werk te gaan bij sociale diensten door het gehele land, onder andere wederom te Amsterdam, maar ook in Almere, Arnhem, Harlingen, Velsen en Winschoten.

Sinds 2015 ben ik na een hartoperatie en vanwege depressiviteit zelf afhankelijk van een bijstandsuitkering. Omdat ik vind dat e.e.a. beter en humaner kan ben ik lid van de Cliëntenraad van de uitkeringsorganisatie en werkvoorziening.

Vanuit mijn werkervaring, en mede door de ervaring een 'bijstandsontvanger' te zijn, heb ik ondervonden dat een goed luisterend oor, zonder vooroordelen, alsmede de eerder genoemde positieve aandacht – en dat is niet 'pamperen' – de beste manier is om bijstandsafhankelijke mensen in de goede richting te laten bewegen. Daarbij is het pakket aan strafmaatregelen dat in de loop der tijden is toegevoegd (afstemming, boete) meestal contraproductief, omdat mensen zich nodeloos gestraft voelen en andere problematiek, zoals schulden, er slechts door toenemen en de 'afstand tot de samenleving' (anderen noemen graag 'de arbeidsmarkt') vergroot wordt.

Leestips: - **Thomas Kampen:** 'De Stofzuiger van Hanny', Van Gennep 2021.

- **Will Tinnemans,** 'De Kwetsbaren', Nieuw Amsterdam april 2014.

Filosofie:

Minister **Marga Klompé** (Maatschappelijk Werk), de initiatiefnemer van de Algemene bijstandswet, vond dat het maatschappelijk werk, alsmede de bijstand en de verzorgingsstaat een gedegen filosofische onderbouwing moeten hebben. De hoofdambtenaren van de ministeries van maatschappelijk werk en sociale zaken die betrokken waren bij het voorontwerp van de Algemene bijstandswet (1963) werden soms een beetje moe van de gesprekken over filosofie, sociologie en theologie, maar het scherpte wel hun denken en hun mens- en wereldbeeld. Het zou goed zijn om behalve over de al zo vaak geconstateerde pijnpunten in de Participatiewet (de absurde strengheid, de dwang) het opnieuw over het gewenste, bij behorende mensbeeld te hebben. En dat is dus niet meer het neoliberale, wantrouwende dogma, dat heeft geleid tot de “dictatuur van de IK-tiran” (term van de Franse filosoof **Éric Sadin**), maar een positieve. Daarbij hanteer ik terminologie van enkele filosofen uit de twintigste eeuw, die tegenwoordig nog steeds (of: vooral nu) actueel zijn.

Hannah Arendt (1906-1975):

- Van Hannah Arendt gebruik ik graag het begrip ‘nataliteit’, elk mens kan “opnieuw geboren worden”. Oftewel: een nieuw begin is op elk moment mogelijk, waarbij het verleden wel leermomenten heeft opgeleverd, en toch achter ons gelaten kan worden. Wie U bij het Ministerie méér over die ‘nataliteit’ en andere ideeën van Hannah Arendt kunnen vertellen zijn de hedendaagse Nederlandse filosofen **Joke Hermsen** en **Welmoed Vlieger**.

Emmanuel Levinas (1906-1995):

- Bij Emmanuel Levinas is de relatie tot ‘De Ander’ van groot belang. Wij bestaan omwille, maar evengoed dankzij ‘De Ander’, die wij zien en die ons ziet. Daarbij dienen wij geen oordeel te vellen, en te helpen wanneer die Ander hulp nodig heeft (opdat wij ook op een ander moment geholpen kunnen worden). Dit principe is van groot belang in situaties van hulpverlening en zorg, dus óók bij het vakmanschap van uitvoerders bij sociale diensten. Joachim Duyndam en Marcel Poorthuis hebben hierover geschreven in hun toegankelijke inleiding bij het denken van Levinas (‘Kopsukken Filosofie’, Lemniscaat 2003).

Erich Fromm (1900-1980):

- Bij Erich Fromm zijn nog veel meer goede ideeën te halen, maar het gaat mij vooral om hoe hij de positie van de Mens in de Samenleving beschrijft, en dat de meest productieve en meest vrije mens, de *creatieve mens* is (dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de consumptieve mens, of de commerciële mens). Een mens die onder autoritaire omstandigheden leeft en werkt (zoals in bepaalde bedrijven, onder de strenge participatiewet en in het ergste geval een dictatuur zoals Rusland of Noord-Korea, of ooit NAZI-Duitsland) is slaafs en ongelukkig.

Simone Weil (1909-1943):

- Tenslotte ontleen ik van Simone Weil het begrip ‘verworteling’, een Mens moet wortelen voordat hij kan groeien. Onder de strenge participatiewet is ‘worteling’ niet mogelijk, dus evenmin persoonlijke groei. Bovendien hebben wij een basisverplichting andere mensen geen honger te laten lijden, en verplichtingen tegenover de gemeenschap (samenleving).

*** MaSeH-san, Hoorn 26 juni 2023.